

İSLÂM'DA İNCE DAVRANIŞLAR*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Hamden kesiran tayyiben mubareken fihi âlâ külli hâlin ve fi-külli hîn... Ve's-salâtü ve'sselâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ muhammedini'l-mustafâ ve âlihî ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihşânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu teâlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasîli ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

إِذَا كَانَ أَحَدُكُمْ فَاقِرًا فَلْيَبْدَأْ بِنَفْسِهِ، فَإِنْ كَانَ

فَضْلًا فَعَلَى عِيَالِهِ،

فَإِنْ كَانَ فَضْلًا فَعَلَى ذِي قَرَابَةٍ، فَإِنْ كَانَ فَضْلًا

فَهَاؤُنَا، وَهَاهُنَا

(ق. عن جابر)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

RE. 60/4 (*İzâ kâne ehadüküm fakîran fe'leybde' bi-nefsihî, fein kâne fadlen fealâ iyâlihî, fein kâne fadlen fealâ zî karâbetin, fein kâne fadlen fehâhünâ ve hâhünâ.*)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teââ Hazretleri'nin rahmeti, selâmı, bereketi, ihsanâtı, ikramâtı dünyada ahirette üzerinize olsun... Rabbimiz Tebâreke ve Teâlâ Hazretleri cümlelerinizi, cümlemizi sevdiği kullardan eyleyip iki cihan saadetine mazhar eylesin...

Şurada Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri'nin mübarek hadîs-i şerîflerinden bir demet okumak, öğrenmek, taallüm etmek ve tefeyyüz eylemek üzere toplandık. Bu hadîs-i şerîflerin okunması ananevî olarak devam ediyor bizim bu tekkemizde...

Okumaya ve izaha başlamadan önce, başımızın tacı, rehberimiz, önderimiz, Efendimiz, Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruh-u pâkine bizlerden bir hediye-i Kur'âniyye olsun diye ve tabii onun rızasıyla onun âlinin, ashabının, ezvacının, evlâdının, etbâının ruhlarına hediye olsun diye; hâsseten Peygamber Efendimiz'in mânevî vârisleri, ümmetin mürşidleri, emanet edildiği mübarek kişiler olan sâdât ve meşâyih-ı turuk-u aliyyemizin Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyyü'l-Murtazâ'dan müteselsilen Hocamız Muhammed Zahid-i Bursevî'ye kadar gelmiş geçmiş bütün büyüklerimizin, mürşidlerimizin, şeyhlerimizin,

pirlerimizin ruhlarına hediye olsun diye;

Bu kitabı yazan Gümüşhaneli Hocamız Ahmed Ziyaeddin Efendi Hazretlerinin ve kendisinden feyz aldığımız Hocamız Muhammed Zahid-i Bursevî Efendimiz'in, bu hadîs-i şerîfleri bize nakil ve rivayet etmiş olan ravilerin, alimlerin, fazılların, muhaddislerin ruhları için;

Bu beldeleri Allah Allah diyerek, canlarını, mallarını feda ederek fethetmiş, bize bırakmış olan Fatih Sultan Muhammed Han'ın ve mübarek ordusu mensuplarının ve yakın diğer diyarları fetheden fatihlerin, şehidlerin, gazilerin, mücahidlerin ruhlarına bizlerden bir şükrâne olarak, hediye-i Kur'âniyye olsun diye;

Cümle hayrât u hasenât sahiplerinin ve şu camimizi bina etmiş olan İskender Paşa'nın, bu camiye asırlar boyu hizmette tutan, hayırları ilave olarak yapan kişilerin, bu camiden güzeran eylemiş olan imamların, hatiplerin, müezzinlerin, kayyımların, vâizlerin, din görevlilerinin, cemaatlerin ruhları için;

Uzaktan, yakından bu hadîs-i şerîfleri dinleyemeye gelen siz kıymetli kardeşlerimin ahirete göçmüş olan bütün geçmişlerinin, sevdiklerinin, yakınlarının, dostlarının, gönüllerinden temenni olarak geçirdikleri kimselerin ruhları için; ruhları şâd olsun, kabirleri nur dolsun, cennet bahçesi olsun, makamları yükselsin, dereceleri artsın, nurları ve sürurları ve kabir istirahatları ziyade olsun diye;

Biz yaşayan müslümanlar da Rabbimiz'in rızasına erelim, rahmetine nâil olalım, ömrümüzü

rızâ-i Bâri'ye uygun geçirelim, huzuruna yüzü ak, alnı açık, sevdiği kullar olarak varalım diye; Allah-u Teâlâ beldelerimizi ve sâir İslâm belde-lerini her çeşit

âfetlerden, musibetlerden korusun, bizi iki cihanda salim, bahtiyar, âfiyet üzere eylesin diye bir *Fâtiha*, üç *İhlâs-ı Şerîf* okuyup öyle başlayalım. Buyurun! .....

a. Harcamaya Önce Kendinden Başla!

Okuduğumuz hadîs-i şerîfler *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabının 60. sayfasında 4. hadis ve devamıdır. Bazıları meraklıdır, ilmin kaynaklarını bilmek ister, hakkıdır ve güzeldir. Onlar bilsinler ve kaynakları tahkik edebilsinler diye söylüyoruz.

Câbir RA'dan Ahmed ibn-i Hanbel'in, Müslim'in, Ebû Davud'un ve diğer hadis alimlerinin rivayet ettiğine göre Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki:¹

إِذَا كَانَ أَحَدُكُمْ فَاقِيرًا فَلْيَبْدَأْ بِنَفْسِهِ، فَإِنْ كَانَ
فَضْلًا فَعَلَى عِيَالِهِ،

---

¹ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.X, s.464, no:3446; Neseî, *Sünen*, c.XIV, s.246, no:4574; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.305, no:14312; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.309, no:21328; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.100, no:2445; Ebû Avâne, *Müsned*, c.III, s.490, no:5804; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.192, no:5006; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.396, no:16230; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III, s.444, no:2545.

فَإِنْ كَانَ فَضْلًا فَعَلَى ذِي قَرَابَةٍ، فَإِنْ كَانَ فَضْلًا فَهَاؤُنَا، وَهَاهُنَا

(عب حم م د ن وأبو خزيمه وأبو عوانة ق. عن جابر)

RE. 60/4 (*İzâ kâne ehadüküm fakîran fe'l-yebde' bi-nefsihî, fein kâne fadlen fealâ ıyâlihî, fein kâne fadlen fealâ zî karâbetin, fein kâne fadlen fehâhünâ ve hâhünâ.*)

(*İzâ kâne ehadüküm fakîran*) “Sizden biriniz fakir, muhtaç ise, (*felyebde' bi-nefsihî*) evvelâ kendisinden başlasın!”

Neye? İhtiyacı olan şeyleri karşılamaya önce kendisinden başlasın! (*Fein kâne fadlun*) “Eğer kendisine ayırdıktan sonra bir fazlalık artıyorsa dağıtılacak şeyde, (*fealâ ıyâlihî*) o zaman bakımıyla mükellef olduğu başka kimselere de dağıtsın! (*Fein kâne fadlun*) Bundan sonra yine biraz daha artarsa dağıtılacak şey, (*fealâ zî karâbetihî*) akrabasından, kendisine yakın olan kimselere de dağıtılacak şeyden ayırsın! (*Fein kâne fadlun*) Yine de biraz artan miktar varsa, (*fehâhünâ ve hâhünâ*) o zaman aklının uygun gördüğü şuraya şuraya dağıtsın!”

Demek ki, önce kendi ihtiyacını karşılamaktan başlayacak, eline gelmiş olan imkânı; sonra bu merteye üzere etrafına, başkalarına verecek.

Dikkat edilirse, “Bu imkân benim elime geçti, ben bunun hepsinin üstüne otururum, hepsini lup diye yutarım!” demiyor müslüman. İhtiyacı kadar alıyor, ihtiyacından fazlalık

varsa, bakımıyla mükellef olduğu yakınlarına, akrabasına veriyor, ondan sonra şuraya şuraya veriyor. Demek ki bir kere tok gözlülük var. Bir kere sonsuz bir ihtiyaç hâli yok...

Adamın milyarları, trilyonları, bilmem neleri var; hâlâ devletin hazinesinde gözü, hâlâ bilmem şuradan buradan, nereden ne bulurum, yutarım diye... Dağları önüne koysan çatur çatur yiyor, yutuyor; denizleri önüne koysan, huup yutuyor, bitiriyor... Denizler, deryalar yetmiyor, gözü doymuyor... Karnı dipsiz ambar gibi, bir türlü tatmin olmuyor. Böyle değil.

Hatta Peygamber Efendimiz SAS bir başka hadîs-i şerîfinde diyor ki:

“—Kâfir yedi mide ile yemek yer. Mü'min tek mide ile yer.”

Kâfirin yemekteki hırsına bak! Çünkü Allah'a tevekkülü yok. Mü'mine onun yediğinin yedide biri yetiyor da, gözü de tok oluyor. Ama kâfir önüne ne gelirse silip süpürüyor, silip süpürüyor...

Mü'minde böyle bir tok gözlülük olacak, bu bir. Bir de öteki insanlara karşı hizmet, yardım ve el uzatma duygusu olacak, fakir bile olsa. Bak, fakir önce kendisine ayırdı. Fakir, ihtiyacı var; yarına, öbür güne ayırmıyor; sağa, sola, etrafına veriyor. Fakir de eline biraz imkân fazla geçti mi, demek ki sağa sola verecek. Bu İslâm'ın içtimaî, yani sosyal anlayışının güzelliğini gösteriyor. Yani, “Ben kendim kazandım, istediğim gibi yerim, istediğim gibi

harcarım; istersem atarım, istersem yakarım.” diyemiyor.

Hatta İslâm'da bir kaide var, zaman zaman burada geçti:²

لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ فِي الْإِسْلَامِ.

(*Lâ darara ve lâ dırâra fi'l-islâm*) “İslâm'da mala zarar vermek yok! Senin malına birisi kasden bir zarar vermişse, sen de onun malına mukabele, karşılık olsun diye bir zarar vermeye hakkın yok.”

“—O benim koyunlarımı öldürmüştü ben de onun koyunlarını öldürürüm... O benim camımı kırmıştı ben de onun camını kırarım!” diyemiyorsun.

Ne yapacaksın? Adalete müracaat edeceksin. Yani, mal, can telefi, eşya israfı yok İslâm'da... Her şey çok güzel ölçüler içine yerleştirilmiş.

Adam muhtaç ama, (*Fein kâne fadlun*) “Eğer kendi ihtiyacını karşıladıktan sonra bir fazlalık varsa, hop ötekine, hop berikine, her tarafa dağıtacak.” E böyle olunca, muhabbetli bir toplum olur, aç, açık kalmaz insanlar, yoksul, fakir kalmaz. Bizim şu andaki cemiyetimiz, cemaatimiz gibi olmaz veya dünyadaki başka yerlerdeki gibi olmaz.

Allah bize her türlü maddî, mânevî, içtimaî, ailevî, ruhî, bedenî rahatsızlıklarımızı tedavi

---

² *Mecelle, Kavâid-i Külliye*, 19. Madde: Zarar ve mukabele bi-zarar yoktur (*lâ darare ve lâ dırâr*): Zarara karşı zarar vermek yoktur.

etmemiz için her türlü ilacı göndermiş, her türlü çareyi öğretmiş de insanlarda akıl yok, anlayış yok, iyilikten anlama kabiliyeti yok. Yani Allah'ın bize rahmetini anlayamıyor insanların çoğu...

Allah alemlere rahmet olarak Peygamber göndermiş, kullarına merhamet ettiği için, önceden haber gönderip ahirette olacakları Kur'ân-ı Kerîm'le bildirmiş; bu iyiliklerden millet, insanlar anlamıyor. Yani, huysuz bir hastanın kendisi şifa bulsun diye, ağzına yaklaştırılan ilacı, kaşığı elinin tersiyle vurup devirdiği, şişeyi kırdığı gibi huysuzluk ediyor insanoğulları...

Hasta insanlığın tedavisi İslâm'da. Bak, gazetelerde okuyoruz, nasıl deveyi hamuduyla yutuyorlar.

Neden? İman yok da ondan. Nursuz da herif ondan. Ahiret inancı, mesuliyet duygusu, insafı ve merhameti yok. Bitmez tükenmez hırs... Ya o kadar parayı insan yiye yiye bitiremez. Ama rakamlar milyon değil, milyar milyar... Yani bin tane milyon bir

araya geliyor, bir milyar ediyor. Ne milyarlar gidiyor.

Nereden gidiyor? Yetimin, yoksulun parasından, senin benim gibi alın teriyle çalışan insanın parasından, fukaranın hakkından, herkesin hakkından yani.

Buna karşı ne olacak?

Devamlı bir kontrol, devamlı bir takip, devamlı

bir reaksiyon olması lazım. Yani hem iyilik yapacaklar müslümanlar, hem de kötülükleri engelleyecekler. Bu iki vazifeyi anlayamıyorlar. İyilik yapmaya gayret ediyor, karınca kararınca: “—Hocam el-hamdü lillâh cami yaptırdım, çeşme yaptırdım.” Hakikaten talebeye bakmış, burs vermiş.

Kötülükleri engellemek? O tarafı yok. Halbuki emr-i mâruf, nehy-i münker var. Cihad var. Kötülükleri de engelleme çalışması var.

Bizim arkadaşlardan birisinden hudutta rüşvet istemişler. Sandalyeye oturmuş, rahat bir şekilde...

“—Hayrola?”

“—Ben bu rüşveti vermem, siz de beni bekletirsiniz. Bekleteceğiniz kadar bekletin. Rüşveti vermem!” demiş.

Rahat bir şekilde oturmuş. Bakmışlar ki bu hacı efendiden rüşvet filan çıkmayacak... Böyle olacak insan. Yani mücadeleyi de azimli yapacaksın...

Ben bir kitapta makâle yazdım, Avrupa’da basıldı.³Turizm bakanlığı parasını tahakkuk ettirecek. Tamam, aldık Turizm bakanlığından evrakı, Maliye bakanlığına gittik. Ankara’dayız o zaman, üniversitedeyim.

“—Buyur evrakı. Ver paramı.”

O zamanın parasıyla iki bin küsur lira para. Yani bir makâle yazmışız, büyük bir kitapta,

³ *Arts Of Cappadocia*, Hacı Bektaş and Bektaşî Order, s.190-194, Genova /Switzerland 1971.

arkeolojik bir eserde, sanat tarihi kitabı, kuşe kâğıt, kocaman şey. Dedi ki:

“—Arkasına bu evrakın, kitabı eklemek lazım.”
Güldüm, dedim ki:

“—O kitabın parası, senin bana vereceğin paradan kat kat fazla; bana vermiyor ki, ben sana vereyim!”

Yani evrakın arkasına kitabı ekleyecekmişim. Zaten onun vereceği paradan fazla. Ondan sonra bana para verecekmiş.

“—Böyle şey olmaz!” dedim.

Gittik konuştuk ilgililerle filan, tamam. Oturdum...

Adam dedi ki:

“—Hocam buna çok vergi kesmek lazım!”

Ben sakallıyım, üniversitede hocayım. Hangi sebepten diyorsa yani, diyor ki:

“—Buna çok vergi kesmek lazım!”

“—E ne yapalım, vergi pazarlığa mı tâbi, keseceksen kes!” dedim.

Yani demek istiyor ki, çok vergi vermemem için, “Hocam anlaşalım!” demek istiyor. Ben şöyle rahat oturdum. Dedim ki içimden:

“—Sen ne keseceksen kes bakalım da ben de senin hakkından gelmesini bilirim.”

Yani, haksız bir şey yaparsa benim de müracaat edeceğim dostlarım var, en yukarıdan, en aşağıya kadar. Enselerini kaşdı, alnını kaşdı, kaşını kaşdı, burnunu kaşdı:

“—Hocam gideyim müdürle bir konuşayım.” dedi. Gitti geldi;

“—Tamam hocam, hallettik.” dedi.

“—Neyi hallettin?” dedim.

Vergiyi kesmeyecekmiş. Fesübhanallah!

“—Ya memleket bizim vergilerimizle kalkınacak, vergiyi kesmemek olur mu? Hak neyse onu kes. Ben vergi vermekten kaçan bir insan değilim ki. Biz devlet hazinesinden bir şey almak değil, vermeyi seven insanlarız. Gözümüz tok filan.” dedim.

Eninde sonunda, allem etti, kalem etti, bir şey alamadı. En sonunda ne dedi biliyor musunuz?

“—Hocam valla, şu masanın üstünde, şu evraka imza atacak kalemimiz yok.” dedi.

Ya devlet seni kalemsiz bırakır mı? Mümkün mü?

“—Pekâlâ, al şu kalemi.” dedim. Rüşvet diye değil de, devletime acıdığım için bir kalem verdim. İmzaladık filan, aldık parayı.

Yani mü’minin hali nerede, imansızın hali nerede?

İslâm dertlerin devası. Bu adamların aklı olsa, bize gerici diye yan bakacaklarına, bizi yalvara yakara işlerin başına getirirler.

Neden? Haram yemeyiz, rüşvet yemeyiz, Allah’tan korkarız, gece gündüz çalışırız. 11-12’ye kadar çalışırız. İş bitinceye kadar çalışırız. Hakkımızı aramayız. Fazlasını bağışlarız. Bizim gibisini nereden bulacak?

Dünyanın safı, Allah'ın Allahlık adamıyız biz hepimiz. Ama kim daha akıllı onu Allah bilir. Bizim yaptığımız mı doğru, başkasının yaptığı mı doğru?

Biz askerdeyken nöbet tutmayı zevk biliyorduk. Başkasının yerine de nöbet tutuyorduk.

Niye? Nöbet tutmak sevap diye. Ötekisi nöbeti kaytarmayı seviyordu, nöbeti başkasının üstüne yıkmayı seviyordu. Biz de nöbeti almayı seviyorduk. Çünkü,

“—Allah rızası için hudutta bekleyen insanın gözüne cehennem ateşi düşmeyecek.” buyuruyor Peygamber Efendimiz.

Ama yine bu memlekette gerici olan biziz, bilmem ne olan biziz, mağdur olan biziz, öcü olan biziz, kötü olan biziz, takunyalı olan

biziz ve saire filan. Allah ıslah etsin... Onları da neden söylediklerini biliyoruz.

Dün akşam öğrendik ki, Hâtem-i Esam Hazretleri'nden; günahkâra kızmamamız da lazımmış.

Ne lazımmış? Acımamız lazımmış. Acıyoruz. Allah ıslah etsin. Allah kurtarsın. Bu gidişle cehenneme, cump diye ateşe düşecekler, mahvolacaklar. Allah kurtarsın.

b. Altmış Yaşını Bulanlar

Abdullah ibn-i Abbas RA'dan bize naklolunduğuna göre Efendimiz SAS şöyle buyurduğu yazılı kitabımızda:⁴

⁴Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.177, no:11415; Beyhakî, *Sünenü'lKüb râ*, c.III, s.370, no:6313; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*,

إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ، نُودِيَ: أَيْنَ أَبْنَاءُ السَّمَوَاتِ
يُنَادُونَ؟ وَهُوَ الْعُمُرُ الَّذِي

قَالَ اللَّهُ: أَوْلَمْ نَعْمَ رُكْمٌ مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ

(الحكيم، طب. هب. عن ابن عباس)

RE. 60/2 (*İzâ kâne yevmü'l-kıyâmeti, nûdiye: Eyne ebnâü'ssittîn? Ve hüve'l-umurü'llezî, kâle'llâhü: Evelem nüammirküm mâ yetezekkerü fîhi men tezekkera.*)

(*İzâ kâne yevmü'l-kıyâme*) “Kıyamet günü olduğu zaman...” Yani kıyamet kopacak, bu dünya bitecek, âhîret âlemi hayatı başlayacak, insanlar mahşer yerinde toplanacaklar. Dünya bitti artık, âhîret.Âhîrette, mahşer yerinde (*nûdiye*) “Nidâ olunur.”

“—Kim nida eder?”

Herhalde melekler nidâ eder. Bir nidâ, bir ses duyulur, bütün mahşer halkının duyacağı bir ses bu.

“—Nedir o nidâ?”

(*Eyne ebnâü's-sittîn*) ‘Nerede altmış yaşını bulanlar? Nerede altmışlıklar, 60 yaşına ermiş olanlar? Nerede altmış yaşındakiler? (*Ve hüve'l-umurü'llezî*) Bu 60 yaş o ömürdür ki,

---

c.VII, s.217, no:11295; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.49, no:7925; Ramhürmüzî, *el-Emsâl*, c.I, s.34, no:32; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.10, no:2924; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.IV, s.18, no:2685.

(*kàle'llàhü*) Allahu Teâlâ Hazretleri Kur'ân-ı Kerîm'inde o yaş hakkında şöyle buyurmuştur:

أَوَلَمْ نُعْمِرْكُمْ مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ

(فاطر: ٢٧)

(*Evelem nüammirküm*) “Biz sizi ömür verip yaşatmadık mı dünyada, ey kullarım?” Ne miktarda? (*Mâ yetezekkerü fîhi men tezekkera*) “Bu yananlar, ahiretin gerçeklerini anlayanlar, kavrayanlar, vaazlardan ibret alıp halini düzeltenler, düzeltebilecek miktarda biz sizi dünyada yaşatmadık mı?” (Fâtır, 35/37)

Alelacele mi aldık sizi âhirete? Fırsat vermedik mi size? O kadar ömür vermedik mi?

Aklı olan kendisini topladı; nasihatleri anladı, dinledi, halini düzeltti, doğru yola girdi. Siz niye düzeltmediniz?

Biz sizi o kadar yaşatmadık mı, onlar kadar?

Bahis konusu olan ayet-i kerîmedeki o yaştır, o 60 yaş.

Muhterem kardeşlerim!

Demek ki, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin bu âyet-i kerîmesi hakikaten insanı terleten bir âyet-i kerîmedir. Rabbimiz bizleri sorgusuz sualsiz cennetine girenlerden eylesin.

Neden? Çok iyi, matah insanlar olduğumuzdan mı?

Değil. Sorulara cevap veremeyiz, mahvoluruz, ondan.

“—Yâ Rabbi! Sen bizi sorgu sual açmadan, çaresini sen bilirsin, şöyle cennetine dahil ediver yâ Rabbi!” diyoruz.

Hani, Kastamonulu harbe gitmiş, bakmış ki güller patlıyor, insanlar şehid oluyor, ölüyorlar, can pazarı, kanlar akıyor, canlar yanıyor, kurşunlar vızıldıyor. Bakmış ki vaziyet fena. Açmış elini dua etmiş:

“—Allahım, sen benim canımı gülleye gapdurma... Gapdurursan da cart curt guşu gibi bağırturma...”

Cart curt diye öten bir kuş var, yani öyle bağırttırma beni diyor. “—Derleyip, toplayıp cennetine dıhıvir yâ Rabbi!” dediği gibi biz de, Allah’ın bizi derleyip toplayıp, bi-gayri hisab cennetine sokmasını istiyoruz.

Yoksa o günahkârlara, o ıslah olmayanlara, o emir tutmayanlara, o Allah’ın yolunda gitmeyenlere, Allah-u Teâlâ Hazretleri ne buyuracak mahşer günü:

أَوَلَمْ نَعْمَ رُكْمًا مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ

(فاطر: ٢٧)

(*Evelem nüammirküm*) “Biz sizi yaşatmadık mı, muammer, ömürlü eylemedik mi?” Ne miktar ömür? (*Mâ yetezekkerü fîhi men tezekkera*) “Uyanan, ibret alan, kendini düzelten insanın düzeltmeye fırsat olduğu kadar bir müddet biz sizi yaşatmadık mı?” (Fâtır, 35/37)

Pattadak mı aldık?

“—Yâ Rabbi! Derleyip toparlanacaktım, tam...”
filan diye yarım mı kaldı?

Hayır. Öyle değil.

Muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri yüzlerce, binlerce fırsat verir insanoğluna. Allah-u Teâlâ Hazretleri ömür boyunca her insana bir sürü yola gelmesi için ikazlar gönderir. Bir sürü fırsatlar hâsıl olur. Bir sürü benim gibi vâizleri dinlettirir, bir sürü kitapları okutturur, bir sürü nasihatleri, şu veya buradan kulağına getirtir, düşündürür ondan sonra... Yani kullarının doğru yola gelmesi için Allah-u Teâlâ Hazretleri çok lütuflarda bulunur. Ama kullar doğru yola gelmezler.

Hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz SAS buyuruyor ki:

“—Allah bir kulunun yanlış yolu bırakıp da doğru yola gelmesine öyle sevinir ki! Öyle sevinir ki Allah o kulunun dalâleti bırakıp da hidayete gelmesine... Nasıl sevinir?

Çölde yolunu kaybetmiş insanın nihayet bir yol bulup da kurtulduğu zamanki sevinci kadar... Susuzluktan ölmek üzere bir insanın, pınarı bulup da şapur şupur suyu içip de hayatını kurtardığı zamanki sevinci kadar sevinir. Çoluk çocuğu olmayan bir insanın yıllar yılı doktor doktor dolaşıp, çare arayıp, çare bulamamışken, olmadık bir yaşta, yaşlı bir halde birden bir evlat sahibi olduğu zaman sevindiği gibi sevinir.” gibi misaller veriyor

Peygamber Efendimiz. Allah’ın nasıl sevindiğini

biz anlayalım diye temsillerle böyle anlatıyor.

Onun için Allah lütf u kereminden bizlere eğer doğru yolu bulmamız için birtakım işaretler göndermişse; ya birisinin dudağından, ya rüyada, ya kitapta, ya başka türlü bir şekilde, bu fırsatları değerlendirmeliyiz. Bu fırsatlara kulak tıkamamalıyız. Bu ikazlara rağmen yanlış yolda devam etmemeliyiz.

Çünkü ikaz olur olur olur da, bir zaman da pattadak ölüm geliverir, iş işten geçiverir, geçiverebilir. O bakımdan insan ikazı alır almaz düzelmeli, kendisini toparlamalı, yanlış yolu bırakmalı, günahı terk etmeli, sevaplı yola girmeli. Allah'ın sevgili kulu olmaya çalışmalı, gözünü açmalı, ömrünü zâyi etmemeli, başkaları uyanmışken bu uyumaya devam etmemelidir.

c. Kâfire Yaptığı Günahların Bildirilmesi

Altıncı hadîs-i şerîf:

Ebû Saîd el-Hudrî Hazretleri'nden bu hadîs-i şerîf. Bakın ne buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz:⁵

إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ، عُرِفَ الْكَافِرُ بِعَمَلِهِ، فَجَحَدَ،

وخاصَّم، فَيُقَالُ

---

⁵ Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.527, no:1392; Heysemî, *Mecma-ü'z-Zevâid*, c.X, s.636, no:18398; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.648, no:8790; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.370, no:38979; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.IV, s.9, no:2668.

هُؤْلَاءِ جِرَانُكَ يَشْهَدُونَ عَلَيْكَ . فَيَقُولُ: كَذَبُوا .
فَيَقُولُ: أَهْلَكَ وَ

عَشِيرَتُكَ . فَيَقُولُ: كَذَبُوا . فَيَقُولُ: أَحْلِفُوا ،
فَيَحْلِفُونَ ، ثُمَّ يُضْمِتُهُمْ

اللَّهُ وَتَشْهَدُ عَلَيْهِمُ السِّنْتُهُمْ ، فَيَدْخِلُهُمُ النَّارَ

(ع.ك. عن أبي سعيد)

RE. 60/6 (*İzâ kâne yevmü'l-kıyâmeti, uriffe'l-kâfiru bi-amelihî, fecehade ve hâsame feyukâlü: Hâülâi cîrânüke yeşhedûne aleyke. Feyekülü: Kezebû. Feyekülü: Ehlüke ve aşîretük. Feyekülü: Kezebû.*)

Feyekülü: Ahlefû, feyahlifûne, sümme yüsmitühümü'llàhu ve teşhedü aleyhim elsinetehüm, feyüdhilühümü'n-nâre.)

(*İzâ kâne yevmü'l-kıyâmeti*) “Kıyamet kopup da âhîret âlemi başladığı zaman, (*urriffe'l-kâfiru bi-amelihî*) kâfire, yaptığı mel’ânetler bildirilir: ‘Bak, sen dünyada iken şu hınzırlıkları yaptın, şu kâfirlikleri yaptın, şu günahları işledin, şu alçaklıkları irtikâp eyledin, şu haksızlıkları yaptın.’ diye bildirilir. Yaptığı ameller, işler kâfire bildirilir.

(*Fecehade ve hâsame*) “Ama o bu ithamlardan sıyrılmaya gayret eder ve mücadeleye kalkışır. Kendisine melekler, şöyle yaptın, böyle yaptın

diye bildirdikçe; o inkâr eder, mücadeleye kalkar ve kendisini temize çıkartmak için böyle edepsiz bir gayretin içine girer.

(*Feyukâlû*) “Onun üzerine denilir ki: (*Hâülâi cîrânüke, yeşhedûne aleyke*) İşte şunlar komşuların, aleyhine şahitlik ediyorlar. Bunları yapmışsın, bu edepsizlikleri yapmışsın, bu günahları işlemişsin, bu haksızlıkları yapmışsın, bak komşuların şahitlik ediyor.”

(*Feyekülû: Kezebû*) “‘Yalan söylüyorlar.’ der.”
İnkâr ediyor bak. Kâfir ya, orada da...

“—Bak, komşuların söylüyorlar?”

“—Yalan söylüyorlar!” der.

(*Feyekülû: Ehlüke ve aşîretüke*) “Melek der ki: İşte bak ailen söylüyor, aşiretin söylüyor. (*Feyekülû: Kezebû.*) Der ki: Onlar da yalan söylüyor! Kâfir, onları da tekzip eder. ‘Yalan söylüyorlar.’ der. Şahitleri inkâr ediyor birer ikişer.

(*Feyekülû: Ahlefû.*) “Yok, yemin ettiler der, melek. Bu şahitler yemin ettiler, vallahi biz doğru söylüyoruz, bu böyle yaptı, gördük filan, yemin ettiler. (*Feyahlifûne*) Veyahut da melek bu ‘yalan söylüyor’ diyen kâfirlere; “E o zaman yemin et onların yalan söylediğine, senin doğru söylediğine!” derler. Kâfirler yemini basarlar.”

Mahkeme-i kübrâ’da yalan söylüyor ve yalan yere de yemin ediyor.

“—Ha, sen yalan yere de yemin ettin mi?”

Ettin. (*Sümme yüsmitühümü’llâhu*) “Böyle olunca Allah onları susturur. O kâfirleri susturur Allah. Artık konuşamazlar. Allah müsaade

etmedi mi, dil dudak kıpırdamaz, konuşmaları mümkün değil. Susturur Allah. Şimdi yalan yere yemini de bastılar. Bu yemini de söyledikten sonra Allah-u Teâlâ susturur onları.

(*Ve teşhedü aleyhim elsineteüm*) “Allah onları susturur, dilleri şahitlik eder.”

Başka âyet-i kerîmelerden biliyoruz; elleri, ayakları şahitlik eder, azaları, cildi, yani derisi şahitlik eder. Hangi günahı, hangi azası yaptıysa o şahitlik eder. Âyet-i kerîmelerden biliyoruz. Kendi vücudunun azaları o kâfirin, o günahları yaptığına dair şahitlik yapar Allah’ın divanında.

Hatta kâfirler der ki:

لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا

(فصلت: ۲۱)

(*Lime şehidüm aleynâ*) “Ey uzuvlarımız! Ne diye bizim aleyhimize şehadet ediyorsunuz, ne diye söylüyorsunuz?” (Fussilet, 41/21) diyecekler.

Onlar da diyecek ki:

قَالُوا أَنْطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ

(فصلت: ۲۱)

(*Kâlû entakana’llâhü’llezî entaka külle şey’*) “Her şeyi konuşturmağa kâdir olan Allah, bizi konuşturttu.” (Fussilet, 41/21) Ne yapalım, susmak mümkün mü? Allah konuşturunca, konuşmamak mümkün mü? Söyle deyince,

söylememek mümkün mü? Tabii bunlar âyetten.

Burada şerhte deniliyor ki; ‘Yemin et!’ denilir, yemin ederler. Allah sonra onları susturur. Lisanları, ağızındaki diller aleyhlerinde şahitlik eder. (*Feyüdhilühümü’n-nâr*) “Böylece Allah onları cehenneme sokar.”

Yani kâfir Mahkeme-i Kübra’da bile kâfirliğini, edepsizliğini yapıyor ama Allah’ın adaletinden kaçması mümkün değil. Allah onun diline kendi aleyhine şahitliği yaptırtır, azasına, derisine, eline, ayağına, koluna, bacağına şahitlik yaptırtır ve onu cehenneme atar.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi bir kere terbiyeli kul eylesin; haramlara, günahlara, yasaklara bulaştırmasın... Şöyle vicdanımızın rahat ettiği, dinî bakımdan mutlu olacağımız bir şekilde güzel bir ömür sürmeyi nasib etsin... Günahlardan, haramlardan uzak, şeytanlıktan, nefsaniyetten, böyle çirkin işlerden uzak, asaletli, edepli, hayırlı, uğurlu, güzel, tatlı bir ömür sürmeyi Allah nasib etsin... Huzuruna da sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varmayı nasib eylesin... Defter divan açıp hesaba çekmeden, bi-gayri hesab bizleri cennetle cemaliyle müşerref eylesin...

d. Namazı, Zekâtı, Cihadı Emreden Yöneticiler

Yedinci hadîs-i şerîf.

Taberanî’nin Amr el-Bükâlî isimli sahabeden rivayetine göre Peygamber Efendimiz SAS

buyurmuş ki:⁶

إِذَا كَانَ عَلَيْكُمْ أَمْرًا يُأْمُرُونَكُمْ بِالصَّلَاةِ،
وَالزَّكَاةِ، وَالجِهَادِ فِي

سَبِيلِ اللَّهِ، فَقَدْ حُرِّمَ عَلَيْكُمْ سَبُّهُمْ، وَحَلَّتْ لَكُمْ
الصَّلَاةُ خَلْفَهُمْ

(طب. عن عمرو البكالي)

RE. 60/7 (İzâ kâne aleyküm ümerâu ye'murûneküm bi's-salâti ve'z-zekâti ve'l-cihâdi fî sebîli'llâhi, fekad harrama'llahu aleyküm sebbühüm, ve hallet lekümü's-salâtü halfehüm.)

(İzâ kâne aleyküm ümerâu) “Sizin başınıza, (ye'murûneküm bi'ssalâti, ve'z-zekâti, ve'l-cihâdi fî-sebîli'llâh) namazı emreden, zekât vermenizi tavsiye eden ve Allah yolunda cihad etmenizi organize eden, tavsiye eden yöneticiler, idareciler, emirler, amirler, geçtiği zaman; (fekad harrama'llâhu aleyküm sebbehüm) Allah sizlerin onlara sövmenizi yasakladı.”

“Eğer amirler, yöneticiler size namaz kıldırıyorlarsa, ‘Kılın!’ diyorlarsa, ‘Zekât

⁶ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVII, s.43, no:90; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-Sahâbe*, c.XIV, s.295, no:4539; Heysemî, *Mecma-ü'z-Zevâid*, c.V, s.399, no:9120; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.839; Amr el-Bükâlî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.55, no:14820; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.III, s.476, no:2605.

verin!’ diyorlarsa, ‘Allah yolunda cihad edin!’ diyorlarsa; namaz kılmanızı, zekât vermenizi, Allah yolunda cihad yapmanızı organize ediyorlar, bu işleri götürüyorlarsa, tamam, o zaman onlara sövmeyin, sövmenizi Allah yasak kılmıştır size.” *Sebbetmek*, sövmek, aleyhinde konuşmak” demektir. Onu yasak kılmıştır.

(*Ve hallet lekümü’s-salâtü halfehüm*) “Ve onların arkasında namaz kılmak size helâl olmuştur. Onlar imamlığa geçerler, siz de arkasında namaz kılabilirsiniz.” diyor. “Sövmeyin, arkalarında namazı kılabilirsiniz, kılın!” diyor.

Muhterem kardeşlerim!

En yüksek idareci Peygamber Efendimizdi, her şeyin en yükseği olduğu gibi. O aynı zamanda devlet başkanıydı. Ve çarşıya pazara gidip orada da çarşı pazarın işlerini düzenlerdi. Elçiler kabul edip elçileri de dinlerdi. Başka civar devletlere elçiler de göndermişti. Ordunun başına geçip savaş da yapmıştı. Hem komutandı, hem devlet adamıydı, hem yöneticiydi, her şeydi, her şeyin en yüksek rütbelisiydi Peygamber Efendimiz.

Tabii ondan sonra da Hulefâ-i Raşidîn, yani doğru yol üzere giden Rasûlullah’ın sünnet-i seniyesine, Kur’ân-ı Kerîm’e uygun yönetim, yönetme işini yapmış olan, yönetimi sağlamış olan halifeler gelmiştir. Böyle idareciler yaşamıştır.

Yönetim, amirlik, başkanlık tehlikeli bir iştir. Çünkü salâhiyetleri, maddî imkânları, saltanatı, debdebesi vardır; şımarabilir insan. Tehlike buradadır. Sahâbe-i kirâmdan vâli

olanlar vardı ama valilik sarayına gitmemişler, kıyafetlerini değiştirmemişler, ibadetlerini aksatmamışlar, şatafatlı elbise giymemişler; mütevazı yaşamışlar.

Ama herkes aynı durumda duramamış. Tatlı, hoş; herkes el pençe divan duracak, önünde arkada muhafızlar, askerler, konaklar olacak, para pul gani, emrettiğin şey oluyor filan... Bu gibi fırsatlar insanları şımartır. Zenginlik, mevki makam insanı şımartır. Şımaranlar da olmuştur.

Allah müslümanların başına hayırlı yöneticiler nasib etsin...

Hayırlılıkla hayırsızlığın çizgisi nedir? Bu heriflere ne zamana kadar tahammül edilir, ne zamandan sonra sigorta atar da tencerenin, tasın kapağı fırlar, düdüklü tencerenin lastiği patlar? Ne zaman iş biter yani?

İşte bu hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz buna benzer hususların olabileceğini bildiriyor. Yani başınıza ileride, devlet olduğu için İslâm ve bütün cihana yayıldığı için, İslâm'ı tebliğ etmek için, yaymak için her tarafa seferler yapılmaya Peygamber Efendimiz'in zamanında teşebbüsler başladığı için, elbette yöneticilerin kusurluları, komutanların, amirlerin, emirlerin hatalıları olabilir. İşte onların hata derecesinin nereye kadar, hatalarına karşı nasıl davranmak gerektiğine dair bir hadîs-i şerîf bu.

“—Eğer o başınıza geçen adamlar, size namazı emrediyorlar, kılıyorlar, kıldırıyorlarsa; zekâtı emrediyorlar, topluyorlar, kullanıyorlarsa; cihadı Allah yolunda organize ediyorlar,

yapıyorlarsa, düşmanlara savaşı yapıyorlarsa, ordu tanzim ediyorlarsa, İslâm'ı yaymaya çalışıyorlarsa; o zaman onların şahsî eksiklikleri, kusurlulukları, yönetimdeki ufak tefek hataları dolayısıyla ihtilaf çıkartmayın, arkasında namaz kılabilirsiniz, aleyhlerinde de konuşmayın.” diyor.

Tabii bu, “Onları murakabe etmeyin, ne yaparsa eyvallah deyin!” mânasına değildir. Nereden biliyoruz?

Nitekim, Hz. Ömer halife olduğu zaman cemaatten birisi kalktı, o hutbedeyken, dedi ki:

“—Ya Ömer! Eğer halifeliğin zamanında hatalı iş yaparsan seni kılıcımızla düzeltiriz, eğrilik yaparsan kılıcımızla doğrulturuz.” dedi.

Demek ki eğriyi doğrultma vazifesi; emr-i mâruf, hakkı tavsiye etmek konusunun en önemli mercii, muhatabı yüksekteki insanlar. Onlara hakkı tavsiye etmek çok daha önemli oluyor. Çünkü Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

⁷ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.527, no:4344; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.471, no:2174; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1329, no:4011; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.19, no:11159; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.551, no:8543; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.352, no:1101; Hâmidî, *Müsned*, c.2, s.331, no:752; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.II, s.247, no:1286; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.358, no:1448; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXIII, s.305; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1330, no:4012; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.282, no:8081; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.166, no:1596; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.93, no:7581; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.II, s.248, no:1288; İbnü'lCa'd, *Müsned*, c.I, s.480, no:3326; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.176; Rûyânî, *Müsned*, c.III, s.337, no:1161; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Du-*

أَفْضَلُ الْجِهَادِ، كَلِمَةٌ حَقٌّ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائِرٍ

(د. ه. عن أبي سعيد؛ حم. ه. طب. عن أي أمامة؛ ن. عن سمرة؛ حم. ن. هب. ض. عن طارق مرسلًا)

RE. 76/11 (*Efdalü'l-cihâdi kelimetü hakkın inde sultânin câir*) “En faziletli, en üstün, en sevaplı cihad, zalim hükümdarın karşısında takır takır hakkı söylemektir.” Zalim adama hak sözü söylemek lazım. Tabii hak sözü söyleyecek, haksızlığı, rüşveti, hırsızlığı engelleyecek ve saire ve saire. Bu vazifeler sosyal ve idarî sahadaki vazifelerdir bunlar yapılacak. Ama, “Namazı emrediyor, zekâtı emrediyor, cihadı terketmiyor, ana vazifeleri yapıyorsa; sövmeyin, saymayın, arkasından dedikodu yapmayın! Namaz kılırsa, kıldırıyor, arkasında namaz kılın. Biz bu adamın arkasında namaz kılmayız demeyin!” demiş oluyor Peygamber Efendimiz.

e. Hanımlar Arasında Adalet Etmek

Sekizinci hadîs-i şerîf: Tirmizî ve Hâkim Ebû Hüreyre RA’dan rivayet etmişler bu hadîs-i şerîfi. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:⁸

---

afâ, c.VI, s.370; Ebû Ümâme RA’dan.

Neseî, *Sünen*, c.VII, s.161, no:4209; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.314, no:18850; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.435, no:7834; Ziyâü'l-Makdîsî, *elEhâdîsü'l-Muhtâre*, c.III, s.230, no:123; ed-Dûlâbî, *el-Künâ ve'l-Esmâ*, c.I, s.238, no:427; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXIV, s.421, no:2939; Târık ibn-i Şihab Rh.A’ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.64, no:5511 ve c.XV, s.923, no:43588; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.172, no:457; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.V, s.198, no:3981.

⁸ Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.354, no:1060; Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.203, no:2759; Ebû Hüreyre RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.341, no:44820; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III,

إِذَا كَانَ عِنْدَ الرَّجُلِ امْرَأَتَانِ، فَلَمْ يَعْدِلْ بَيْنَهُمَا،
جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَشِقُّهُ سَاقِطٌ

(ت.ك. عن أبي هريرة)

RE. 60/8 (*İzâ kânet inde'r-racüli'mraetâni felem ya'dil beynehumâ câe yevme'l-kiyâmeti ve şikkuhû sâkıtun.*)

(*İzâ kânet inde'r-racüli'mraetâni*) “Bir adamın yanında iki karısı varsa, iki kadınla evlenmişse, iki hanımı varsa... (*Felem ya'dil beynehümâ*) Aralarında adaletle muamele yapmıyorsa... (*Câe yevme'l-kiyâmeti ve şikkuhû sâkıt*) Kıyamet gününde vücudunun yarısı düşük olarak gelir.”

Yani yarım iş yapmış; bir tarafa yüklenmiş, iltifat etmiş ve saire; öbür tarafa iyi, adaletli muamele yapmamış. Onun için yamuk gelir. Yarısı düşük olarak gelir.

İslâm'da dört kadına kadar evlenmeye izin vardır. Kur'ân-ı Kerîm'de müslümanların dörde kadar evlenebileceği bildirilmiştir:

فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَى وَثُلَاثَ
وَرُبَاعَ، فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً

(النساء: ٣)

(*Fe'nkihû mâ tâbe leküm mine'n-nisâi mesnâ ve sülâse ve rubâ', fein hiftüm ellâ ta'dilû fevâhideten*) [Beğendiğiniz size helâl olan

kadınlardan ikişer, üçer, dörder alın. Ama aralarında adalet etmekten korkarsanız bir tane alın!] (Nisa, 4/3) diye böyle müslümanların ikişer, üçer, dörder hanım alabileceğini Kur'ân-ı Kerîm belirtmiştir.

Bu âyet-i kerîmede dörde kadar müsaade gösteriliyor.

“—Peki, niye İslâm birden fazla kadınla evlenmeyi helal kılmıştır, meşru saymıştır? Teaddüd-ü zevcât İslâm'da niçin vardır?”

Çünkü bir kadın himayeye, yardıma muhtaçtır. Kocasını savaşa gitti, öldü; dul kaldı. Şöyle oldu, böyle oldu; evde kaldı. Şu veya bu sebepten, eksiğinden, kusurundan evlenemedi... Tabii bu kadınların böyle açıkta kalması, sosyal yönden birçok zararlar meydana getirir, birçok tehlikeler oluşturur ve bu kimseler mağdur olurlar. Onun için eğer himaye imkânı varsa bir beyin, birkaç tanesini alması meşru oluyor. Ama burada şart adalettir ve İslâm'ın ilk devirlerinde gerçekten de böyle olmasa o şehidlerin arkada kalan çocuklarına kim bakardı?

Herkes savaşa gidiyor, çarpışıyor, ciddi çalışma devresi. Onun için böyle bir müsaadeyi Allah-u Teâlâ Hazretleri Kur'ân-ı Kerîm'de müsaade buyurmuş. Ama adaletle hareket edemezseniz, o zaman bir tane olsun. Ya dördüne birden veya üçüne birden veya ikisine birden adaletle muamele edecek.

Adalet nasıl olur?

Aldıklarını eşit verecek. Entari almışsa bir ona, bir ona, bir ona alacak. Yemeklik getirmişse bir

ona, bir ona, bir ona verecek. Ziyaretleşmesi eşit olacak. Her akşam birisiyle beraber, ötekilerinin yanına hiç uğramıyor. Öyle şey yok. Orada da adalet olacak. Peygamber Efendimiz adaletle, sıra kimin diye sorar, sıra ile evlerine giderdi, himayesine aldığı müslümanların anneleri olan zevcelerinin...

Peygamber Efendimiz'in teaddüd-ü zevcâtının, yani niçin hanımlar aldığının her birisinin makul ve güzel sebepleri var; niçin aldığını ve gayet haklı olduğunu görüyoruz. Ve adalet ederdi.

Eğer bu adaleti sağlayamamışsa bir kimse, o zaman kıyamet gününde, mahşer yerine yamuk olarak, bir tarafı sâkıt, düşmüş olarak gelecek. Tabii o adaletsizliğin de cezasını çekecek demektir.

Gayrimüslimlerin, hıristiyanların İslâm'la mücadelelerinde İslâm'a saldırmak için ve kendi ülkelerindeki ahali müslüman olmasınlar diye dillerine doladıkları husus budur. İslâm teaddüd-ü zevcâta müsaade ediyor. İslâm'dan önceki milletlerde de teaddüd-ü zevcat var.

Mesela, Amerika'da Mormonlar vardır. South Lake City'i kendilerine mekân edinmişlerdir, o 48-50 cumhuriyetten bir tanesi. Orada onlar da çok karılıdır. İslâm'dan mı etkilendiler bilmiyorum; içki içmezler, sigara içmezler ve saire filan. Mormonlar. Teaddüd-ü zevcât vardır.

Avrupa'da da, Medenî kanunlarla bir kişi ile evleneceksin denilen ülkelerde de fiilî teaddüd-ü zevcât vardır. Gayri resmî, gayri

ahlâkî teaddüd-ü zevcât vardır. Yani adam evlidir ama metresleri vardır. Adam evlidir ama işi ve gözü dışarıdadır. Bir sürü günah işlemektedir.

İslâm'da teaddüd-ü zevcât vardır ama terbiye, ahlâk, namus vardır. Bir kadına yolda giderken, yolda gidiş esnasında tabii olarak gözü takılmasından ayrı, ikinci bir bakış dahi günahdır. Birinci bakış normal, tabii, ikinci bakış şeytandandır; bakamaz.

Bizim prensiplerimiz arasında *nazar ber kadem* kaidesi vardır; bakışı ayağının ucunda olacak, gözü yerde yürüyecek, etrafa bakmayacak.

Açık bir pencereden, açık bir kapıdan bir adam içeriye baksa, İslâm'a göre izinsiz o eve girmiş sayılır. Camdan baktı, girmedi. Hayır, bakışı da girmeyecek. Evin içine bakmayacak.

İslâm bu kadar önem vermiştir mahremiyete... Ama, kadınlara da demiş ki:

“—Siz de örtünün.”

O da örtünecek. Erkeğe de demiştir ki:

“—Gözünü kolla, bakma!”

Kadına da demiştir. Kadın da erkeklere bakamaz: “—Aman şu uzun boyluymuş, fidan gibiymiş...”

O da bakamaz. Kadın da bakmaz, erkek de bakmaz. Namus, ahlâkî öğretisi, aile saadeti getirmiştir, karı kocanın birbirine sadakatini, bağlılığını getirmiştir.

Fransa'da bir arkadaş anlatıyor: Ateşemiliter,

askeri ateş olarak oraya gitmiş. Orada bir Fransız ile tanışmış. Ahbab olmuşlar, sevmişler birbirlerini, gidip geliyorlar. Bir gün gelmiş:

“—İntihar edeceğim!” diyor Fransız.

“—Niye, niye intihar edeceksin?”

“—Karım beni aldatıyor.”

“—Ayrıl!”

“—Bizim kanunlarımızda, Katoliklik’te evlendikten sonra boşanmak yok.”

Hoppala... Ne kadar kötü. İslâm’da böyle şey yoktur.

Avrupalılar müslümanlar niye çok kadınla evleniyor diye İslâm’ı kötülemeye çalışırken İslâm’ı kötülemiyor, Allah’ın müsaadesini kötülüyor, Allah’la harp ediyor. Kendi toplumlarında da olan bir şeyi inkâr ediyor. Ama fiilen kendisi birçok kadınlarla düşüp kalkıyor. Fiilen falancanın gayrimeşru çocuğu, falanca şehrin valisi oluyor, bilmem ne oluyor.

f. Kadınların Hayız Görmesi

Hız. Âişe Validemiz’den bir hadîs-i şerîf. Kadınlarla ilgili.

Mâlum kadınların hayız, âdet denilen, tabii olarak tabiatlarında olan, aşağı yukarı bir ayda bir bir hafta, on gün devam eden bir kan gelme durumları vardır. Buna âdet görme veya hayız denilir. Bu durumda bir kadın hayız gördüğü günlerde namaz kılamaz, camiye gelemes. Ramazan’sa oruç tutmaz ama orucunu sonra yani temizlendiği zaman öder, tutamadığı

zamanın oruçlarını. Ama camiye gelemez, Kur'an okuyamaz, namaz kılamaz. Hayız, âdet, aybaşı hali dediğimiz hal.

Bu konuda Hz. Âişe Validemiz'in rivayet ettiğine göre Peygamber SAS Efendimiz diyor ki:⁹

إِذَا كَانَ دَمُ الْحَيْضَةِ، فَإِنَّهُ دَمٌ أَسْوَدٌ يُعْرَفُ، فَإِذَا كَانَ
ذَلِكَ فَأَمْسِكِي

عَنِ الصَّلَاةِ، وَإِذَا كَانَ الْآخِرُ فَتَوَضَّئِي، وَصَلِي،
فَإِنَّمَا هُوَ عِرْقٌ

(د.ن.ك. عن عروة عن فاطمة بنت أبي حُبَيْشٍ؛ ن. عن عائشة)

RE. 60/9 (*İzâ kâne demü'l-haydati, feinnehû demün esvedün yu'rafü, feizâ kâne zâlike feemsikî âni's-salâti, ve izâ kâne'l-âharu fetevaddaî, ve sallî, feinnemâ hüve ırkun.*)

(*İzâ kâne demü'l-haydati*) “Eğer hayız kanı ise kadından gelen, (*feinnehû demün esvedü yu'rafü*) o biraz koyulaşmış renk gibi, kara renk gibi kandır. (*Feizâ kâne zâlike*) Böyle olduğu zaman, (*feemsikî âni's-salâti*) namaz kılmazsın, çünkü hayız hali vardır.”

⁹ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.378, no:261; Neseî, *Sünen*, c.I, s.355, no:215; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.281, no:618; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.325, no:1450; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.V, s.627, no:3483; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.206, no:3; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.113, no:220; Urve Rh.A'ten, o da Fatıma bint-i Ebî Hubeyş RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.409, no:26729; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III, s.472, no:2596.

Tabii oruç vaktiyse oruç da tutmaz. Yani hayızlı, âdetli hanımlara yasak olan şeyleri yapmayacak. Kur'an tutamaz, okuyamaz filan.

(*Ve izâ kâne'l-âharu*) “Eğer kan böyle değilse, (*fetevaddaî*) o zaman abdest al, (*ve sallî*) namazını kıl! (*Feinnemâ hüve ırkun*) Çünkü bu bir özür kanıdır, bir damar çatlamasındandır. Normal olarak rahimden gelen o hayız kanı değildir.” buyurmuş.

Bu kadınların aybaşı hallerini hem kadınların bilmesi, hem de evli kocalarının bilmesi lazım gelir. Çünkü aybaşı halindeyken ailevî münasebet de olmaz. O da haramdır, yasaktır. Kadının saklaması günahdır, erkeğin de bilerek o günlerde münasebete kalkışması günahdır. Bunları bilmek lazım. Ve bir de bunların intizamını bilmek lazım. Efendim hangi şartlarla aybaşı kanıdır, hangi şartlarla mazeret kanıdır, onları da öğrenmek lazım!

Bu konuda ilmihal bölümünü kadınların güzel okuması, erkeklerin de güzel okuması tavsiye olunur. Bu işler ince işlerdir. İnsanın namazı olmaz, orucu olmaz, helâl işi harama döner, günaha girer, Allah'ın gazabına uğrar sonra... Onlara dikkat etmek lazım!

g. Kula Belâ Gelmesinin Sebebi

Onuncu hadîs-i şerîf:

İbn-i Şâhin, Zeyd ibn-i Cariye'den, o babasından, o da dedesinden rivayet etmiş bu hadîs-i şerîfi.

Peygamber SAS Efendimiz bu hadîs-i şerîfide

buyuruyor ki:¹⁰

إِذَا كَانَ لِلْعَبْدِ عِنْدَ اللَّهِ دَرَجَةٌ لَمْ يُنِيلْهُ إِلَّاهَا، إِبْتِلَاءٌ
فِي الدُّنْيَا، ثُمَّ

صَبْرَهُ عَلَى الْبَلَاءِ، لِيُنِيلَهُ تِلْكَ الدَّرَجَةَ

(ابن شاهين عن محمد بن خالد بن زيد بن جارية عن أبيه عن جده)

RE. 60/10 (*İzâ kâne li'l-abdi inda'llâhi derecetün lem yünilhu iyyâhâ, ibtilâhü fi'd-dünyâ, sümme sabberahû ale'l-belâi liyünîlehû tilke'd-derecete.*)

(*İzâ kâne li'l-abdi inda'llâhi derecetün lem yünilhü iyyâhâ*) “Kulun Allah katında, Allah yanında henüz ona vermediği bir derece varsa...”

“—Şu kulumu şu dereceye çıkartayım!” diyor ama henüz o dereceyi vermemiş, çıkartacağı bir derecesi var...

(*İbtilâhü fi'd-dünyâ*) “Allah bu kuluna bir müptelâlık verir, bir musibet, bir sıkıntı, bir belâ, bir hastalık verir. (*Sümme sabberahû ale'l-belâi*) Sonra bu verdiği belâyaya, iptilâyaya, musibete sabır nasib eder o kula... (*Li-yünîlehû tilke'd-derecete*) Bu dereceye çıksın diye.”

Demek ki, sevgili kullarının derece kazanması

¹⁰ İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.II, s.596, no:2886; Zeyd ibn-i Cariye RA'dan, o babasından, o da dedesinden *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.334, no:6815; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.III, s.481, no:2618.

için kula belâ gelebilir. Onun için, Allah'ın mukadderatına karşı insan metin, sabırlı, edepli olmalı; edebe mugayir isyan, itiraz ve bağırıp çağırma, feryâd ü figân yapmamalı.

“—Allah'ın takdiri böyleymiş.” demeli, kader-i ilâhîye sabretmeli, eğer hoşuna gitmeyen bir şeyse...

Hoşa giden bir şeyse, tabii insan teşekkür ediyor, şükrediyor, hamd ediyor, yüzü gülüyor. Ama üzücü bir şey olduğu zaman kaşları çatılıyor, ağzı açılıyor, gözü yumuluyor, feryatlar, figanlar, itirazlar, şikâyetler, yanmalar, yakınmalar, dertlenmeler; sevapları götürüyor. Sevap kalmıyor o zaman... Sabredecek, yutacak, tahammül edecek ki sevabı kazansın, o dereceye çıksın.

h. Kurtlar, Kuşlar Cuma Gününü Bilir

On birinci hadîs-i şerîf:

Deylemî Hz. Ali Efendimiz'den rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:¹¹

إِذَا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ نَادَتِ الطَّيْرُ الطَّيْرَ،
وَالْوُحُوشُ الْوُحُوشَ،

وَالسَّبَاعُ السَّبَاعَ: سَلَامٌ عَلَيْكُمْ، هَذَا يَوْمُ الْجُمُعَةِ!

(الديلمى عن على)

¹¹ *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.716, no:21064; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III, s.492, no:2638.

RE. 60/10 (*İzâ kâne yevmü'l-cumuati nâdeti't-tayru et-tayra, ve'l-vahşu el-vahşâ, ve's-sibâu es-sibâa: Selâmün aleyküm, hâzâ yevmü'l-cumuati!*)

(*İzâ kâne yevmü'l-cumuati*) “Cuma günü oldu mu, (*nâdeti'ttayru et-tayra*) kuşlar kuşlara, (*ve'l-vuhûşu el-vuhûşâ*) vahşi hayvanlar vahşi hayvanlara, (*ve's-sibâu es-sibâa*) kurtlar, çakallar, öteki kurtlara, çakallara: (*Selâmün aleyküm*) ‘Size selam olsun! (*Hâzâ yevmü'l-cumu'ah*) Bu cuma günüdür.’ derler.”

Cuma gününün kıymetini kurtlar, kuşlar biliyor, gafil insanlar bilmiyor. Bazı işyerleri var, arkadaşlarımız gelip şikâyet ediyorlar; cuma günü cumaya gitmeye kat'iyen izin vermiyor. Yazıklar olsun! Yazıklar olsun öyle işyerlerinin başındaki insanlara!

Neden? İşyerlerinin kazançlarını haramlaştırıyorlar, çünkü cuma saatinde iş yapmak haram. Ve o insanın cumaya gitmesini engelliyorlar. Memleketin mânevî kalkınmasını engelliyorlar ve memleketin ahlâkî dejenerasyonunu destekliyorlar. Ondan sonra da feryâd ü figan ediyorlar:

“—Neden anarşi var, neden hırsızlık var, neden şu var, neden bu var?”

Tabii, tabii olur. Sen diken ektikten sonra ne bitmesini bekliyordun? Karpuz mu bitmesini bekliyordun? Senin ektiğine göre, ne ekersen onu biçersin.

Sen, Japonya'da bankalarda bile memurların toplanılıp toplanılıp mâneviyat eğitiminden

geçirildiklerini biliyor musun?

Bilmezsin tabii! Japonya onun için ileri gidiyor. Mâneviyata bizim kadar şuarsuzca, aptalca ve gayri ilmi şekilde hücum eden başka ülke yok gibidir. Ruslar bile bizi geçti şimdi. Ruslar bile Ortodoksluk mortodoksluk filan diyerek dinlerine sarılmaya başladılar, Ortodoks birliği filan diyorlar. Dinin karşısına çıkan bir

bizim memleket kaldı. Komünistlerden de beter bir bizim memleket kaldı! Bu kadar saçmalık, görülmüş bir şey değil!

Yunanistan'da papazlar her şeye hakimdir. Amerika'da papazlar her şeye hakimdir. Almanya'da papazlar, kardinaller her şeye hakimdir. Fransa'da, İngiltere'de hakimdir. Kraliçe milli İngiliz Anglikan kilisesinin ruhanî lideridir. Washington senatosu, meclisi seçimlerden sonra reisicumhuru dinî törenle göreve başlar. Bir Türkiye'de dine düşmanlık, Allah'la mücadele var. Resmen ve alenen ve aydınlık namına ve münevverlik namına ve çağdaşlık namına... Bu kadar dangalaklık olmaz! Yani insan dünyayı bilir... Materyalist insan olsa insan, yani materyalist; "Ben paradan anlarım arkadaş, menfaatten anlarım, başka bir şeyden anlamam." dese; dindar yetiştirmekte milletin menfaati olduğu için dindar olur insan.

Rus Ortodoks kilisesi, çok doğru bir kilise de ondan mı Ortodoksluğu tutuyor, Ortodoks birliğini, Slav birliğini müdafaa ediyor?

Hayır. İşine geldiği için. Birçok milleti o din çatısı altında, menfaat orada olduğu için,

toplayabileceği için ona sarılıyor.

“—E pekiyi, sen niye bu fırsatı kaçıyorsun elinden?”

İşte bak adam hırsızlık yapmayacak, arsızlık yapmayacak, bulduğu parayı getirecek teslim edecek, namuslu çalışacak, hak yemeyecek, adam öldürmeyecek, namusa tecavüz etmeyecek. Daha ne istiyorsun ya?

Polisin işi yüzde 99 azalacak, yüzde bir kalacak. Eğer memlekette dinsiz yüzde birse, yüzde bir kalacak. İstemiyor musun?

Mahkemelerde sinek avlamaya başlayacaklar. Dolaplarla kapıların aralarına örümcekler yuva kuracaklar; gelen yok, geçen yok, davacı olan yok, bir şey yok... İstemiyor musun?

Mahkemelerimiz fabrika gibi çalışıyor. On binlerce, 100 binlerce dava. Herkes herkesten şikayetçi... Çünkü herkes herkese binbir türlü haksızlık ediyor, oyun oynuyor. Mahkemeler kadar Türkiye’de fabrikalar çalışsaydı, Merih’te parsel yapmaya başlardık, fabrika kurmaya başlardık şimdi. Türkiye’de mahkemelerin çalıştığı kadar fabrikalar çalışsaydı... Bu kadar ters iş olmaz ki! Neden oluyor bu? Maneviyatsızlıktan oluyor.

Bak, Osmanlı zamanında Türkiye’ye gelen seyyah Baron de Büsbek diyor ki:

“—Mahkemeleri bomboştur bu Osmanlıların. Kadı’nın yanına gitmezler. İhtilafları yoktur çünkü birbirleriyle iyi geçinirler. Haksızlık yapmazlar çünkü, eğer haksızlık olursa,

mahallenin eşrafı, yaşlıları, büyükleri, hocaları işi hallederler, mahkemeye lüzum kalmaz.”

O mu daha iyi, bugünkü durum mu daha iyi?

Adaleti sağlayacağım diye mahkemeye gidiyorsun, avukat işi ters götürüyor, karşı tarafla anlaşıyor. Savcı rüşvet alıyor, hakim bilmem ne yapıyor. Polis bilmem ne yapıyor... Haydi bakalım ayıkla pırcin taşını.

şimdi demin bir arkadaş geldi, diyor ki:

“–Falanca yerde bir tesis kuracağız. Bir arkadaş bu tesis kurmak için olan yeri satacak.”

Kaça satacak?

“–Yüz bin marka. Kendisi doksan yedi bin mark harcamış, yüz bin mark istiyor.  bin markla satacak yani.”

Ne yapmış, ne var burada?

“–Yer kendisinin değil, ormanın...” Bir tesis kurmuş mu üstüne? “–Hiçbir tesis kurmamış.”

Peki o yüz bin markı, yani 700-800 milyonu ne diye istiyor? “–Bilmem bu işleri geirtmiş ormandan, müsaadeleri almış.”

Yahu ortada hiçbir şey yok, yani bu parayı 800 milyonu nereye harcadın? Daha ortada hiç tesis tesis yok, 800 milyon gitmiş. Bu memlekette gelişme, kalkınma olur mu?

Ahlk bozukluğundan işte bak... Daha ortada bir şey yok, ormanın arazisini kiralamaya bu kadar masraf gidiyor, üstüne tesis kuracak da, işletme yapacak da, para kazanacak da memleket kalkınacak. Ahlk olmayınca batar

ülkeler. Ahlâkla ilerler.

i. Oturmak İçin Müsaade İstenmesi

Abdullah ibn-i Ömer RA' dan rivayet edilmiş.

Diyor ki Peygamber SAS Efendimiz bu hadîs-i şerifte:¹²

إِذَا كَانَ الرَّجُلَانِ يَتَحَدَّثَانِ فِي مَجْلِسٍ عَنِ الْفِقْهِ
فَلَا يَجْلِسُ إِلَيْهِمَا

الثَّالِثُ حَتَّى يَسْتَأْذِنَهُمَا

(عد. عن ابن عمر)

RE. (*İzâ kâne'r-racülâni yedehaddesâni fî meclisin ani'l-fıkhî, felâ yeclis ileyhime's-sâlisü hattâ yeste'zinehümâ.*)

(*İzâ kâne'r-racülâni yedehaddesâni fî meclisin ani'l-fıkhî*) “Bir toplantıda, bir yerde iki adam bir ince, fıkhî bir mesele üzerinde konuşuyorlarken, (*felâ yeclis ileyhime's-sâlisü hattâ yeste'zinehümâ*) üçüncü şahıs onların izni olmadan yanına sokulmasın!”

Bu edebe ait, bir âdâb-ı muâşerete ait bir tavsiye. İki kişi konuşuyorlar. O iki kişinin yanına sokulurken:

“—Müsaade eder misiniz, konuşmalarınıza ben de katılabilir miyim?” diyecek, izin alacak.

Şimdi biz bir şey yapacağız, bakıyorum etrafımızda bir kalabalık;

¹² İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.313; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

“—Buyurun, bir ihtiyaç mı, bir işiniz mi var?”

“—Yok.”

“—E niye geldin?”

Yani biz ikimiz, bir iş yapacağız, ne dolduruyorsunuz ortalığı? Bakıyorsun bir yere, hop birçok kimse dolmuş oturmuş;

“—Buyur, hayrola, bir şey mi var?”

“—Hiç.”

Niye geldin oturdun? Ya mahrem konuşacaksa buradaki iki kişi? Yani işi olmayan ötekinin işine karışmasın. Ötekilerden izin alsın. Fıkıh meselesi bile olsa demek ki, dinî mesele bile olsa;

“—Müsaade eder misin, ben de gelip dinleyebilir miyim?” desin.

Çünkü belki mahrem bir şey konuşur, ailevî bir şey konuşacaktır, mahremdir, sana duyurmak istemeyebilir. İzin alacak. İslâm'da çok güzel kaideler var.

Kapalı bir kapıdan içeri girmek için kapı çalınır, izin istenir. Hem de kapının karşısında böyle durulmaz; ya arka dönük durulur, ya yan durulur. Neden?

Doğrudan doğruya kapı açıldığı zaman içerisini görmeyeyim diye. Çünkü belki açan kimse kocası geldi sanır başörtüsüz çıkar. Yapmaması lazım ama veya başka bir şey olur. Ya yan dönecek, ya arkası dönecek kapıyı çaldıktan sonra. Kapıyı çalacak, öyle girecek.

Bunlar güzel şeyler.

Peygamber Efendimiz başka bir hadîs-i şerifte buyuruyor ki:

“—Bir kimse konuşurken etrafa bakınıp da konuşuyorsa, yani şöyle iki tarafa bir bakınıyor öyle konuşuyorsa; bu dinleyen kimse bunun sır olduğunu bilsin, başka kimseye açmasın!”

Çünkü iki tarafa bakınıyor “Kimse var mı?” diye, öyle söylüyor. Demek ki sır, bunu başkasına açamaz. İslâm’ın böyle incelikleri var.

j. Hacda İnsanların Affedilmesi

Ve sonuncu hadîs-i şerîf:

Ebû Hüreyre RA’dan bu hadîs-i şerîf. Çok müjdeli bir hadîs-i şerîf ama hadis alimleri biraz sıhhatli bulmadıkları için aşağıya şerhler düşmüşler. İbnü’l-Cevzî biraz serttir, o mevzu hadis” demiş. Bazıları da “münker hadis” demişler. İbn-i Asâkir’de, İbn-i Hibbân’da, Deylemî’de ve sairede, Dâra Kutnî’de olan bir hadîs-i şerîf.

Ama bizim Hocamız kitabına bunu aldığına göre, başka yerlerden deliller de olduğu için bunun doğru olmasına kâni olduğundan yazar, Gümüşhaneli Hocamız; yani, o aşağıdaki sözleri söylüyor ama ben hadis alimi olarak bunun mânasının doğru olduğuna kânîyim mânasına gelir, o bunu buraya yazdığına göre. Gümüşhaneli Hocamız demek ki uygun görüyor.

Hicaz’da, hacılarla ilgili bu konu. Hacılar Arafe günü ne yaparlar? Arafat’a çıkarlar. Okuyalım bu hadîs-i şerifi...

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹³

إِذَا كَانَ يَوْمُ عَرَفَةَ، غَفَرَ اللهُ لِلْحَاجِ الْخَالِصِ؛ فَإِذَا
كَانَتْ لَيْلَةُ مُزْدَلِفَةَ،

غَفَرَ اللهُ لِلتُّجَّارِ؛ فَإِذَا كَانَ يَوْمٌ مِنِّي، غَفَرَ اللهُ
لِلجَمَّالِينَ؛ فَإِذَا كَانَ يَوْمٌ

رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ غَفَرَ اللهُ لِسُؤَالِ؛ فَلَا خَلْقَ
يَحْضُرُ ذَلِكَ الْمَوْقِفَ، إِلَّا

غَفَرَ اللهُ لَهُ

(حب. عد. قط. كر. والديلمي عن أبي هريرة)

RE. 60/13 (*İzâ kâne yevmü arafete, gafera'llàhu li'l-hâcci'l-hâlis; feizâ kânet leyletü müzdelifete, gafera'llàhu li't-tüccâri; feizâ kâne yevmü minâ, gafera'llàhu li'l-cemmâlîn; feizâ kâne yevmü remyi cemreti'l-akabeh, gafera'llàhu li's-su'âl; felâ halka yahduru zâlike'lmevkife, illâ gafera'llàhu lehû*)

(*İzâ kâne yevmü arafeh*) “Arafe günü olduğu zaman, (*gafera'llàhu li'l-hâcci'l-hâlis*) Allah

¹³ İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIII, s.313; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.240; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.II, s.226, no:981; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.69, no:12096; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.IV, s.26, no:2698.

halis niyetli hacıyı mağfiret eder Arafat'ta...
(*Feizâ kâne leyletü müzdelifeh*) Müzdelife gecesi olunca... Yani Arafe gününün akşamı, Arafat'tan yola çıkılıyor, Müzdelife'ye geliniyor. Müzdelife gecesi olduğu zaman, (*gafera'llàhu li't-tüccâr*) ticaret maksadıyla oralara gelenleri de Allah mağfiret eder.”

Aslında hacıların bir kısmı hacıdır, bir kısımları seyyahtır, yani turisttir, bir kısımları tüccarlardır, bir kısmı işte böyle niyeti neyse ona göredir. Ama Müzdelife gecesi olduğu zaman, ticaret amaçlı hac yapmış olanları bile affeder Allah... Mal götürmüştür, bir şey satmıştır, oradan da bir şey alacaktır, işi bedavaya getirecektir. Hâis hacı değil, başka şeyi, karışık hesapları var. Onu bile affeder Müzdelife gecesinde...

(*Feizâ kâne yevmü münâ*) “Mina gecesi olduğu zaman, yani ertesi gece olduğu zaman, (*gafera'llàhu li'l-cemmâlîn*) Allah devecileri de affeder.”

“—Deveci ne arıyor orada?”

Hacı devesini kiralamış, binmiş, hacca gelmiş, o da onun yanında tıpış tıpış yürüyor, hac bittiği zaman devesini alıp gidecek. Kirada hayvanı. O deveciyi bile affeder.

Neden? Orada bulunuyor diye, güzel yerde bulunuyor diye onu da affeder.

(*Feizâ kâne yevmü remyi cemreti'l-akabeh*)
“Akabe cemresini atma, yani büyük şeytanı taşlama günü, bayramın birinci günü olduğu zaman, (*gafera'llàhu li's-suâl*) Allah dilencileri

bile affeder.”

Yani, kimisi de oraya dilenmeye geliyor. Hacılar sadaka veriyorlar, para veriyorlar diye dünyanın her yerinin sakatları orada koleksiyon halinde karşınızda. Kafadan bacaklılar, elden ayaklılar, bacağı şuradan dönmüş, şuradan çıkmış... Hilkat garibesi bütün insanları galiba birtakım şebekeler topluyorlar, hacının güzergahına böyle sıra sıra diziliyor. Sanki insan bir müzede geziyormuş gibi;

“—Allah Allah bu acaip mahlûk ne?”

İnsan galiba...

Bu hangisi? Bu bilmem ne, bilmem ne!

Tabii insanın merhameti coşuyor, üç riyal buna, beş riyal ona. O paralar keşke onlara gitse de bir işe yarasa. Sanıyorum onları akşam, kim bilir hangi şebekenin reisleri topluyor, paraları ellerinden alıyor, yiyor.

Bir kadıncağz içerde bana dert yanıyor, çarşafı;

“—Benim kocam ayda bir eve gelir.” diyor.

Ee, sana kim bakıyor?

“—Ben kendim çalışıyorum.” diyor.

Evin kirasını kim veriyor? “—Ben kendim veriyorum.”

E o adam utanmıyor mu, yani bir eve maaş getirmiyor mu? “—Ne maaş getirmesi; ayda bir gelir, maaş alır, gider.” diyor. Muhterem kardeşlerim!

Aklıma geldi ki gelin, 'Mağdur Kadınlara Yardım Derneği' diye bir dernek kuralım. En efelerimizi içine seçelim. Pos, pala bıyıklı, yumruğu kuvvetli, bu heriflerin hakkından gelelim. Valla ciddi söylüyorum. Böyle bir derneği kuralım. Çünkü kadıncağız; müslüman, mütedeyyin, çarşafalı; çalışıyor, elinin emeğiyle kazanıyor. Herif bir ay nerede sürtüyorsa sürtüyor.

Ben bu adamı görsem, kavga ederim. Sakın İskenderpaşa'nın vâizi birisiyle kavga etti diye duyarsanız, birden beni ayıplamayın. Çünkü bizim sigortalarımız var. Ama o da atabilir. Bir zaman gelir bizim de sigortalar pat diye attığı zaman ne olacak?

O zaman böyle bir şey olabilir. Allah ıslah etsin. Bize de sabır versin. Sabrım taşıyor.

Adamın işi ne?

Adamın işi; karıya, çoluk çocuğuna bakmak. Üç tane çocuk da varmış. Karıya, çoluk çocuğa bakmak, gıdasını, yatacağını, giyimini temin etmek... Herifin, alçağın vazifesidir. Adamın vazifesidir bu. Hatta kadın doğurduğu çocuğa süt vermek zorunda değildir. Meme emdirmek zorunda değildir.

Neden?

Bebek bile olsa yedirmek, içirmek kocanın vazifesi olduğundan, gitsin sütanne bulsun, çocuğa baksın diyebilir anne. İslâm bu kadar kadınların hukukuna riayet ediyor ve kadının Müslümanlığından bilistifade bu kadar zulmediyor. İyi, böyle dört tane karı alsa, her birinden dört maaş, ayda bir dört gün yanlarına

uğrasa, geçimin yolunu bulacak herif.

E bu haksızlığı nasıl engelleyeceğiz?

Bir dernek kuralım. Bu gibi adamları yakalayalım yakasından, tam aybaşında geleceği zaman. Orada duralım. İki yakasını bir araya bir getirelim. Şöyle bir de yukarıya kaldıralım. Ayağı yerden bir kesilsin. Sen bu zulmü niye yapıyorsun bu müslüman hatuna diyelim. Çünkü Allah zulme razı gelmez. Mazluma yardım etmeyi de sever.

Bu mazluma kim yardım edecek şimdi?

Şimdi bu maaşı vermese, herif pos bıyıklı, belki de dövecek. Onu da bilmiyoruz. Bu isteyerek vermiyor ama o herhalde zorbalıkla alıyor.

Muhterem kardeşlerim!

Çok zulümler oluyor. Etrafta, dünyada çok zulümler oluyor. Mazlumlara, mağdurlara yardımcı olalım. Herkesi adalete davet edelim. Toplum kuvvetli olursa, böyle herifler, böyle nahoş şeyleri yapmaya fırsat da bulamazlar. Toplumun kuvvetli olması lazım. Yüreğim yandı da fırsatı bulmuşken onu da size açmak istedim.

Demek ki, “Büyük şeytanı taşlama günü, Cemre-i Akabe’de, dilencileri de affeder Allah.” diyor. Oradan açtık sözü hani, her çeşit dilenciye getiriyorlar, önümüze yığıyorlar.

Muhterem kardeşlerim! Tabii gelen insana sadaka verir de insan, asıl fakirleri kendimiz arayıp bulmalıyız. Gerçek fakirleri... Fakirleri sevmek İslâm’ın, Peygamber Efendimiz’in âdedi olarak töresidir. Fakirleri seveceğiz. Fakir

mahallelerden dostlar edinelim. Araa fakir mahallelerine gidelim. Bazı cumartesi, pazarlar da fakir mahallelere gidelim. Emirgan'a çay içmeye, Beykoz'a keyif yapmaya değil de arada bir de fakir mahallelere gidelim. Fakirle beraber ağlayalım. Biraz da onların ızdıraplarını görelim. Hakiki fakirleri tesbit edelim, yardım edelim.

Geçen sene bir şey anlattılar, ben yurtdışıdaydım, yüreğim parçalandı. Bizim ihvanımızdan bir yaşlı kadıncağımızmış. Evi yokmuş veya İstanbul surlarından birisinin deliğinde barınıyorlarmış. Bir oğlu varmış, o da akıl özürsüymüş. Kış gününde bunları o sur, kale kovuğunda bizim arkadaşlar bulmuşlar. On beş gündür yemek yememişler. Çocuk akıl özürsü, kadın ihtiyar, bir deri bir kemik kalmış. Müslüman kadın, ihvanımızdan.

On beş gün aç kalmışlar yahu! Ne biçim dünyadayız?

Yani o mahallede hiçbir insan görmüyor mu şu karşı tarafta iki kişi yatıyor diye. Veyahut bizim aramızdaki ihvanlık, kardeşlik nasıl bir ihvanlık, kardeşlik ki birbirimizden niye haberimiz olmuyor?

Gerçi onları bulan yine ihvanımızdan, kadın derneğimizden kadınlar bulmuş ama 15 gün sonra bulmuş. Bu işleri güzel yapmak lazım. Bu noktaya, bu kerteğe getirmemek lazım. Önceden bu hayırları yapmamız lazım. Yiyoruz, içiyoruz, karnımız tok, sıhhatimiz yerinde ama yazık işte, Allah'ın bir mağdur kulu, ihtiyar bir

ağzı dualı kadıncağızdı, yanında da özürlü bir evlâdı vardı.

Niye buna sahip çıkmamış toplum? Biz daha yakını sayılırız. Niye biz sahip çıkmamışız? Bilememişiz.

Ben beynimden vurulmuşa döndüm. Yani, içim hâlâ acıyor. Tabii birkaç gün bakmışlar, hastaneye götürmüşler. Aç insana birden yemek versen de olmuyor. Koluna serum takmışlar, bilmem ne filan. Birkaç gün sonra da dünyasını değiştirmiş, ölmüş.

Bunlar 20. Yüzyıl'ın yüz karasıdır. Öbür tarafta bidonlarla lüks lokantaların önünde lüks yemekler atılıyor. Adam çayın, çay bardağının üçte ikisini içiyor, üçte birini bırakıyor. Nezaketmiş,

kibarlıkmış. Ben kurutma kağıdı olsa içini bile kurulayacak kadar içiyorum. Sonuna kadar...

Neden? Öyle kibarlık mibarlık anlamam. Damlasını bile ziyan etmem. Tabağı sonuna kadar sıyırıyorum, yağı bile kalmasın.

Neden? İsrâf, israf haram. Benim bulduğum bu şeyi, bulamayan nice insan var.

Muhterem kardeşlerim!

Onun için bizim Müslümanlıklarımızda kusur var. Sizin ve benim ve bütün müslümanların Müslümanlıklarında çok büyük kusurlar var. Biz çok daha başka türlü çalışmalıyız. Çok daha aktif olmalıyız. Çok daha gayretli olmalıyız. Arayıp bulmalıyız. Fakiri arayıp bulmalıyız.

Demek ki, dilencileri bile affeder Allah. Tabii iyi

niyetle gelmemişti onlar. Halkın merhametini istismar için gelmişlerdi orada; dilendiler, para toplayıp gidecekler.

Bir tanesini bizim arkadaş yakalamış Mekke'de. Koluna sargıyı sarmış, kanları üstüne çıkmış. "Allah rızası için bir şeyler..." filan, dileniyor orada. Telaffuzundan Türk olduğunu anlamış. Kolu da kanlı.

"—Ne var kolunda?" demiş. İşte bilmem ıvır zıvır ne dediyse. "—Aç bakalım!" demiş.

Zorla üstüne çullanmış, açtırmış. Ciğer sarmış oraya, hiçbir şey yok. Turp gibi herif. Polis de gelmiş tabii onların o mücadelesinde. Almış götürmüş. Topladığı paralar da müsadere edilmiş. Allah'ın mübarek diyarında, Allah'ın rızasına uygun olmayan iş yapmak hayır getirmez insana. Onun misâli bu. Çok misaller var anlatabileceğim.

(Felâ halka yahduru zâlike'l-mevkıfe, illâ gafera'llàhu lehû) "Bu hacca iştirak eden insanlardan hiçbir Allah'ın mahlûku, kulu kalmaz ki, Allah onu mağfiret etmesin."

Bunu başka hadîs-i şerîflerden de biliyoruz. Bu hadîs-i şerîf kusurlu olabilir rivayet bakımından. Öteki alimlerin dediğini doğru kabul etsek. Ama Gümüşhaneli Hocamız kitabına aldığına göre, demek ki doğru olduğu kanaatinde. Ama başka hadîs-i şerîflerden biliyoruz ki, hacının günahları mağfiret olur. Annesinden doğmuş gibi döner evine... Hatta, "Acaba Allah beni affetti mi?" diye düşünürse, ilk günahı o zaman kazanmış olur. Allah günahları affetti mi diye

tereddüt bile etmeyecek.

Ama nedir şartı? Helâl para ile hacca gitmek. Onun için, takvâ ehli bazı insanlar hacca gidecekleri zaman, arkadaştan giderlermiş borç para alırlarmış. Borca ihtiyacı yok.

Hac parası kaç para? Yirmi milyon, otuz milyon.

“—Arkadaş, bana otuz milyon borç ver!”

Tamam, o parayı almış. Çünkü borç para helaldir. O para ile hacca giderlermiş. O da bir kurnazlık tabii. Kendi parasında bir kusur varsa, haccına zararı olmasın diye.

Allah bizi tertemiz, helâl paralar kazananlardan eylesin... Sevdiği, razı olduğu ibadetleri yapanlardan eylesin... Huzuruna sevdiği, razı olduğu kul olarak gidenlerden eylesin...

Fâtiha-ı şerife mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
22. 08. 1993 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

